

Dražen Vlahov, GLAGOLJSKI RUKOPIS IZ VRANJE U ISTRI (1609.-1633.), Povijesni arhiv Pazin, Pazin 1996.

Knjiga Dražena Vlahova "Glagoljski rukopis iz Vranje u Istri" izašla je kao 12. svezak posebnih izdanja Povijesnoga arhiva Pazin (danas Državnoga arhiva u Pazinu). Središnji dio knjige sastoji se od prijepisa (glagoljicom) i latinične transliteracije rukopisnog zapisnika primitaka i izdataka računa bratovštine Sv. Fabijana i Sebastijana te Sv. Duha i Sv. Tome za razdoblje 1609-1633. Knjiga se u kasnijem razdoblju koristila i za upisivanje krštenih, vjenčanih i umrlih u župi Vranja. Budući da su podaci koji se odnose na krštenja, vjenčanja i smrti pisani latinicom (na hrvatskom, talijanskom i latinskom), a glavna nakana izdavača je bila izdavanje glagoljskih rukopisa, ovi su dijelovi izostavljeni. Razdoblje iz kojega potječu spomenuti zapisi upravo je vrijeme velikoga razvoja bratovština, potaknutoga reformatorskim nastojanjima isusovačkoga reda. U samoj su Vranji početkom XVII. stoljeća djelovale tri bratovštine: bratovština Sv. Duha, bratovština Sv. Tome i bratovština Svetih mučenikov Isukrstovih Sv. Fabijana i Sebastijana. Nije poznato kada su spomenute bratovštine osnovane. Bratovštine Sv. Duha i Sv. Tome imaju 1620. zajedničkoga starješinu, a iste se godine donosi odluka o objedinjavanju poslova-

nja svih triju bratovština. I nakon toga su sve tri bratovštine nastavile s radom, ali su održavale zajedničke godišnje sastanke uoči blagdana Sv. Martina.

Zapisi doneseni u ovoj knjizi su zapisnici s godišnjih sastanaka spomenutih bratovština. Od 1609. do 1615. zapisi se odnose samo na bratovštinu Sv. Fabijana i Sebastijana, a ostali zapisi su sa zajedničkih sastanaka svih triju bratovština od 1620. do 1633. Nikakvi podaci o samostalnom djelovanju bratovština Sv. Duha i Sv. Tome nisu sačuvani. Struktura zapisa uglavnom je uvijek ista. Prvo dolazi kratki izvještaj o samom sastanku, a zatim se nastavlja s računom "od špendije i od prijетка". Upisi o izdacima i primicima vrlo su kratki i sadrže osnovne elemente: kome je što izdano, u koju svrhu i od koga je što i zašto primljeno.

Ovi nam zapisnici donose vrijedne podatke o životu bratovština: osim imena starješina, koja iz ovoga izvora saznajemo za razdoblje o kojem govorimo, možemo saznati nešto i o njihovom izboru i ovlastima. Također saznajemo neke podatke o ulozi vranjskoga župana.

Vranjski rukopis osim toga ima vrijednost i kao izvor za lokalnu gospodarsku povijest. Iz iznesenih podataka o izdacima i primicima možemo pratiti kretanje cijena raznih proizvoda, kao i upotrebu mjera.

Osim samoga teksta rukopisa, knjiga sadrži i više priloga koji olakšavaju snalaženje u tekstu. Na početku knji-

ge nalazimo nekoliko uvodnih studija, od kojih prva daje kratki povijesni pregled bratovština u Vranji, a sadrži i osnovne podatke o unutarnjoj organizaciji bratovština. Iza kratkoga pregleda tematike rukopisa slijedi prikaz novčanih jedinica i mjera koje su korištene u tekstu. Tekst o cijenama poljoprivrednih proizvoda načinjen je također prema samome tekstu zapisa i on od svih priloga vjerojatno najbolje pokazuje za kakva se istraživanja ovaj tekst najbolje može iskoristiti. Vrijedan je dodatak i uvodno poglavlje o službi župana u Vranji. Zadnji dio uvoda posvećen je prikazu teškoća koje su se javile kod transliteracija i načina na koji su one riješene. Na početku samoga prijepisa priložena je i tablica prema kojoj je transliteracija izvodena.

Dobra su nadopuna knjizi i raznovrsni prilozi. U prvom je izložen vjerojatni izvorni ustroj rukopisa (listovi nisu bili u izvornom poretku). Slijede kronološki predmeti starješina te župana i podžupana koji se navode u zapisima, kazala imena i prezimena (dva zasebna kazala), pregled mjera koje se u rukopisu spominju, tablica cijena osnovnih proizvoda, te popisi češće upotrebljivanih kratica, manje poznatih riječi i slika koje ilustriraju tekst.

Knjiga sadrži i sažetke na engleskom i talijanskom jeziku.

Tomislav Čepulić

Nada Kisić Kolanović, VOJSKOVOĐA I POLITIKA. Sjećanja Slavka Kvaternika. Golding Marketing, Zagreb 1997. – 427 str. Biblioteka Povijesna istraživanja.

Podnaslov knjige - *Sjećanja Slavka Kvaternika* - označava njezinu glavnu sadržajnu cjelinu: to su sjećanja (memoari) Slavka Kvaternika, prvoga ministra domobranstva, vojskovođe i maršala Nezavisne Države Hrvatske. Tekst tih memoara, popraćenih bilješkama, nalazi se na str. 73-244 pod izvornim naslovom, koji im je dao sam Kvaternik: *NDH i dr. Pavelić. Sjećanja*. Već takav naslov upućuje kako je Kvaternik u svojim memoarima najviše mjesta posvetio ulozi Ante Pavelića, s kojim se već 1942. godine razišao, jer je morao napustiti Hrvatsku te živjeti u Slovačkoj, a kasnije u Austriji. Taj njegov odlazak i raskid s A. Pavelićem u nekom je smislu motivirao, inspirirao i usmjeravao pisanje tih memoara. On je usredotočujući svoja sjećanja na osobu Ante Pavelića obnovio sjećanja o postanku ustaškoga pokreta i opisivao njegov udio u politici NDH do kraja 1944. godine.

U prvome dijelu svojih sjećanja Kvaternik govori o ustaštvu u emigraciji prije 1941., o vezama dr. Pavelića s Domovinom i o ustaškom pokretu u Domovini prije proglašenja NDH, o istinama i lažima oko ostvarenja NDH. Taj dio Kvaternik zaokružuje kratkim sažetkom pod naslovom